

*Když genealog Rudolf Kryl převzal roku 1942 redakci časopisu Rodopisné společnosti v Praze, navázal spojení s archivářem Františkem Teplým, který byl v té době již na odpočinku v Malenicích nad Volyňkou.*

*Kněz - archivář František Teplý (1867 – 1945, viz foto) býval dříve členem Rodopisné společnosti, do jejího časopisu čteně přispíval, ale později se odmlčel a ze spolku vystoupil. Roku 1943 podnítil třeboňský archivář Dr. Markus pana Kryla, aby získal od Teplého článek, v němž by autor popsal, jak se vlastně dostal k archivářství a historii a také to, jak Teplý objevil padělký v matrikách některých jihočeských far, což tehdy vzbudilo velký rozruch. Rudolf Kryl tedy jihočeského historika oslovil písemně. A skutečně, po nějakém čase, mu poslal Teplý článek nadepsaný „Začátky rodopisu u nás“ s žádostí, aby tato práce vyšla až po jeho smrti. Osudy rukopisu čtyř hustě popsaných stran byly zajímavé. Za prvního bombardování Prahy byl následkem výbuchu na rukopis rozlit inkoust, takže se zdálo, že je téměř zničen. Ale redaktor Kryl pomocí horského slunce některé poškozené řádky rozluštil a přepsal. Zveřejnění se však článek nedočkal, přišel únor 1948 a „čas trhl oponou“, která pohřbila Rodopisnou společnost i její časopis. Takže poněkud opožděná premiéra vzpomínek vynikajícího černínského archiváře se v tiskové podobě koná právě dnes.*

Někdy zjara roku 1894 přijel do Miličína na faru s výpisky z matrik pro rody šlechtické pan Augustin Doerr, majitel panství Smilkov u Votic. Vyprávěl, že prý s baronem Dobřenským z Chotěboře se starají o to, aby sehnali excerpta tato z celých Čech a Moravy pro Wappenamt, úřad ve Vídni, ku návrhům císaři o novou nějakou nobilitaci, ku stvrzování starých genealogií, predikátů apod. Ministr školství (snad Gautsch) přeje jejich snahám, podporuje tyto práce. Pan farář M. Layer odkázal Doerra na mou pomoc, kterouž jsem mohl naplniti hned, jelikož pro chystané „Dějiny Miličína“ jsem měl matriky přehlédnuté a záznamy nóbl rodů v nich – jež v mnohém mě překvapily – a také u rodin šlechtických důkladně vyčerpané. Doerr příjemně překvapen se podívil a po zběžném přehlédnutí elaborátu prohlásil, že tak podobných ještě ve své sbírce nemají, že si na ně zjednali několik studujících, nejvíce právníků pražské i vídeňské univerzity, a ti dostali instrukce od JUDr. Pinskera advokáta z Votic, té doby známého genealoga.

Tak začalo přátelství se mnou – kaplanem Teplým, neb potom častěji jsem docházel na zámek do Smilkova a býval tam zván pravidelně, příšla-li jakási návštěva zejména z Prahy. Mně tato pozornost moc vhod nepřicházela, jelikož v takovéto nóbl společnosti jsem se doma necítil, ačkoli trochu toho „šlifů“ jsem popadl na kaplance v Dolním Rejštejně při stycích s rodinou majitele sklárny v Klášteře, rytíře Spauna a jeho strýce c. k. admirála téhož jména. Od tohoto – chodívali jsme spolu chytat pstruhy do kaplanského potoka – jsem nasbíral dost povědomostí o vídeňském dvoru a vysokých kruzích Austrie tak, že společnosti Smilkovské jsem brzo porozuměl.

Tu zejména jsem se seznámil se švagrem Doerrovým – plukovníkem A. Giesle von Gieslingen, tč. velitelem vojenské akademie Vídeňského Nového Města, mužem elegantním, vzdělaným a skoro demokraticky smýšlejícím. Střílívali jsme spolu koroptve u dvora Věchova při Miličíně. Jeden kanovník mně ve společnosti vyčetl nekněžskou střelbu....to se nesluší, velebníčku. Ovšem, ale a bove maiori discit arare minor. Může-li kardinál Fürstenberg v Olomouci zabíjet srny, jeleny, proč by nemohl kaplánek na koroptve? Ale čarostřelec se ze mne nestal, víc jsem zvěř plašil. Také máti Doerrova z Prahy, rozená Lítavcová, mne poctila svojí přízní. V německé rodině jedině ona mluvila česky „po pražsku“, kterážto řeč sedláků se nezamlouvala mladé Doerrové, Vídeňkače (rozené Comloier, otec byl dvorní dodavatel, tedy nic vysokého) ale líbila se její dceruše provdané baronce Calenbergové, plukovníku Giesle, jemuž dočista i někdy s babičkou po česku jsme zazpívali.

Giesl sháněl švagrovi genealogické výpisky ve Vídni, za pomoci své paní, pravého to opaku své sestry Doerrové. Brzy mně nabídl Doerr „kšeft“. Abych o prázdninách, maje velociped jezdil na excerpta po okolních farách, že i on se mnou pojedje. Měl jsem také kontrolovat jeho zaměstnance, J. Svátka - takto sběhlého lesního adjunkta, absolventa lesnické školy v Klatovech, jež za slušný denní plat již delší dobu tuto práci konal. Tak jsem začal „dělat do matrik“ a sice skoro prvně kolem Bláníka. Vzácný staroušek spisovatel A. N. Vlasák ve Vlašimi mě dobře radil, věnovav mně své místopisné poznámky pro diecési Budějovickou.

Doerrovi jsem brzy poděkoval za doprovod. Dal se s farářem např. v Jankově do zábavné řeči a já měl při nich – psát vážná fakta. Více porozumění pro robotu měl Dobřenský. Sešel jsem se s ním asi třikrát, ponejprv v hotelu Victoria v Praze v Jungmannově ulici. Zalíbil se mi srdečným způsobem a tak jsem se mu nabídl ku přehlídce jeho rodokmenu, ježž brzy potřeboval – a na jehož antiqitě se stal potom hrabětem, ale nezpyšněl. A Doerr dostal jednoduchý predikát „von Doerr“ prý přímluvou ministra Husárka, asi nejvíce Gieslovou. Celý týden jsem se toulal o prázdninách po farách, v sobotu se vracel, v neděli po bohoslužbách zase odjížděl. Pan farář Layer vedl v tu dobu duchovní správu a já potom zase – deset měsíců v roce. Panu faráři imponovalo přátelství pánů ze Smilkova, býval tam zván.

Na honu v matrikách se mi dařilo líp, než v poli. Faráři mne dost rádi viděli, vypisoval jsem jim co sami nepřčetli a potřebovali, hostili mne, večer jsme chodili do kroužků a tak jsem se stal brzo známým po celém Tábořsku i proto, že jsem brzy nato začal s JUC Sedlákem zakládat Reifeisenky (Kampeličky) mně z Bavor dobře povědomé. O nich jsem často řečňoval při pobytu na faře, sousedům v hostincích, někdy i na četné schůzi a měl potyčky s protivníky. Takový milý farář Lego v Jesenici u Sedlčan se mi stal znovu tatíkem – měli jsme se spolu velmi rádi. Kaplani z okolí přicházeli kvůli Kampeličkám, tu jsem někdy některého z nich „pumpnul“ o matriční výtah – celkem asi tři.

Někdy jsem také nepochodil. Například v Benešově u Prahy neměli žádné staré matriky. Divná věc. Hledal jsem v nich Hodějovské ze vsi na Konopišti. A tak jsem vlezl do starého haraburdí na půdu a našel 9 svazků. To byla sláva. Děkan Červenka div mne nezulbal, doutníky mně koupil a potom radostí sám od sebe matriky mně půjčil do Miličína – poslal je po automobilu, jenž jel do Tábora - a později zase odvezl. Na každé svátky mne důtklivě milý dědoušek zvánával ...!

V Chejnově jsem žil jako doma. Pan děkan Fischmeister, příbuzný pana faráře Layera, jenž ho zval na poutě miličinské za celebranta, mně předal faru a sám se toulal po Tábořsku, kde visitoval staré kamarády. Při práci jsem přišel na divné zvláštnosti – zápisy o rodech, které nikdy na Tábořsku nežily, což mne z topografie bylo známo. Jak sem přišli Otové z Losů, Trmalové ...?

Při ostřejším pozorování vidím, i poznávám, že zprávy nejsou psány časově v kontextu se zdejšími, že inkoust je novější, bez zlatitých kousků v tekutině, jakou staří matrikáři psávali – krátce zde není něco v pořádku. Ptám se děkana. Praví: je to několik let, opisoval z matrik cosi pan M. z Prahy a také, jak se mně pochlubil, některé zápisy opravoval. To jsem mu zapověděl, ale sedět při něm jsem pořád nemohl ...! Krátce a dobře, pan M. padělal v Chejnovských matrikách na 30 zápisů.

Příležitostně jsem factum prozradil prof. Sedláčkovi v Táboře. Měli byste profesora popudu vidět. Dojel do Chýnova, láteřil když fakta konstatoval, s děkanem se pohádal a ač prof. Martin Kolář radil ku zralejší úvaze, Sedláček hned úřadům to oznámil. Ach to měl pan děkan chvíle. Ještě dobře, že Sedláček si ponechal iniciativu nálezu a o mne ani muk ... Také jsem nemusel k soudu, k politickému úřadu chodit za svědka. To jsem byl rád ...!

V Táboře jsme se scházeli se Sedláčkem a Kolářem u Kroužků. Obyčejně na kus historické řeči. Chtěli ode mne zvědět, co je ve světě nového, při tom nervosní Sedláček jedl ředkvičku, vyprávěl a kolikrát ani skleničku za 2 hodiny nevyopil. Obdivoval jsem úžasnou paměť klidného Koláře. Celé rodokmeny citoval nám, mně i nadiktoval – úplně bezvadně. Nikdy jsem se nesešel s mužem tak krásného charakteru a paměti jako měl Martin (tak ho tituloval Sedláček) – každému stál se vším k dispozici. To už August nikolivěk. Ach, kolikrát jsem ho žádal o cosi, zapomenul. Tož když učil ve škole, došel jsem do jeho bytu, opsal co třeba. Milostpaní věděla, že svůj materiál jsem mu dal vždycky k dispozici a někdy zpět těžce dobýval, když zapomětlivý profesor někdy jej založil. Ex post jsem mu říkával, co jsem si u něho opsal. Byl srozuměn. A švandu nám občas provedl. Na příklad v Miličíně, kdež občas prodlel od rána do večera v disputacích s farářem o Vožici svém rodišti, kde děkan Layer kdysi kaplanoval, odvezl mé poznámky matriční z Vožice i Miličína. A už třetí den na lístku mi sděluje, že jsem vyvedl nehoráznou skopičinu. V matrikách jsem vypsál, že na faře roku 1713 dne 17. VIII. se narodil Jan František Sternberg, jehož máti Anna se tam uchýlila, když jela domů a přepadla jí její hodinka. To není možno, gen. Sternberg se narodil v týž den jinde. Asi prý místo Štemberk jsem četl Sternberg ...!

Když jsem se pánu neomluvil, přijel. Pan farář dlel ve svém rodišti, já měl kondukt pohřbu. Tož jsem učeního pána posadil do kanceláře k matrikám. Právě když jsme šli s pohřbem okolo fary našel Sedláček, že přeci jen Sternberg tu se narodil. Vidí mne v průvodu, popadne matriku, vyletí z fary do pohřebního průvodu a křičí?

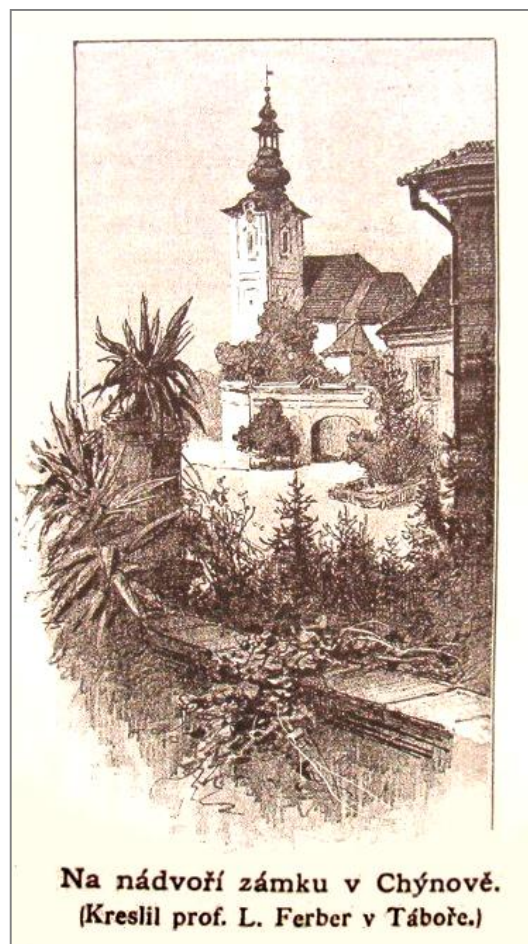
„Vy máte pravdu, přece je to Sternberg!!!“ – a matrikou mi mává jako posedlý kolem hlavy...!

„Pane profesore, pozor je pohřeb!“ Zarazil se a schlíple se obrátil k dveřím fary. Těžko v tak smutné funkci bylo zadržeti smích, někteří smuteční hosté se rozchechtali a dlouho říkávali Miličínští:

„To bylo tehdy, když ten ztřeštěný profesor chtěl velebníčka bítí knihou ...!“

Někdy se mi při pátrání přihodil nemilý kousek. Tak přijedu do Hostivaře, prosím pana děkana Černohouze o dovolení k matrikám. Břítce odsekl:

„Ne, abys mi tady taky je padělal jako ten lump v Chejnově!“ Klidně jsem odešel na nádraží, ten Černohouz, ten známý spisovatel, ten mi dal. Na to jsem ani nepomyslel, do jakého podezření jsem mohl upadnouti...! Co tak chodím po nádraží, soudně přemýšleje, ejhle – najednou stojí děkan přede mnou.



Na nádvoří zámku v Chýnově.  
(Kreslil prof. L. Ferber v Táboře.)

„Vrať se, já jsem si to rozmyslel – odpusť. Ty přece za toho lumpa nemůžeš.“ Po cestě mně vykládá, „... že v blízké Dubči žije jako nájemce dvora nějaký von Tunkl. Ten že mne zná a že hned po mém odchodu přišel do kanceláře. Když jsem se mu pochlubil, že jsem tě vyhnal, smutně pravil: ‘‘To jste pane děkane neměl dělat. Toho velebníčka já znám ze svého rodiště, ten takového skutku schopen není. Ručím za něj!’’ Běžím tedy svou blbost narovnat, pojď, Tunkl tě čeká, pojeděš s ním do Dubče, chce ti ukázat svou rodinu.“

Z Malenic při návštěvě jsem jednou zajel do Bohumilic. Poslední rodu generálmajor Malovec, tč. v Krakově, sháněl kde co o Malovcích. Našli jsme na 1100 mužů z té četné familie – ještě scházela excerpta (věnoval jsem je potom Zemskému museu v Praze) z Bohumilic – Skalice, kdež Malovci přes 200 let hospodařili. Farář Hanžl mne vesele přivítal, vyzvídal co v tom archivu asi dělám, že jen lenoším atd. a když uslyšel, ani věřit nechtěl. A k mé žádosti o výpisky Malovců pravil zamítavě:

„Ne, nedovolím – samé podvody. Mohl bych přijít sám do podezření.“ Nedal se rozmluvit, třebaže mne znal od mládí. „Musím do školy vyškovické (filiálky)“. Tak jsem ho vyprovodil s tím, že půjdu do Svatomáří ku příteli Honskovi. Zatím jsem se vrátil do fary. Hospodyně – stařenka, která věděla, co jsme mluvili, začala chystat lepší oběd a já z matrik, co třeba, vypisoval. Než se farář vrátil, byl jsem hotov a po jídle odešel. Brzy nato Malovec z Krakova za 15 matričních respektive křestních etc. Listů, jež si objednal, mne vůbec nejmenovav, poslal kromě kolkovného – 150 zlatých. Za čas jsem se setkal s Hanžlem v Malenicích. Cele udiven jak jsem ho ošulil pravil:

„Ty pojď k nám, což kdybys ještě nějakého Malovce našel!“

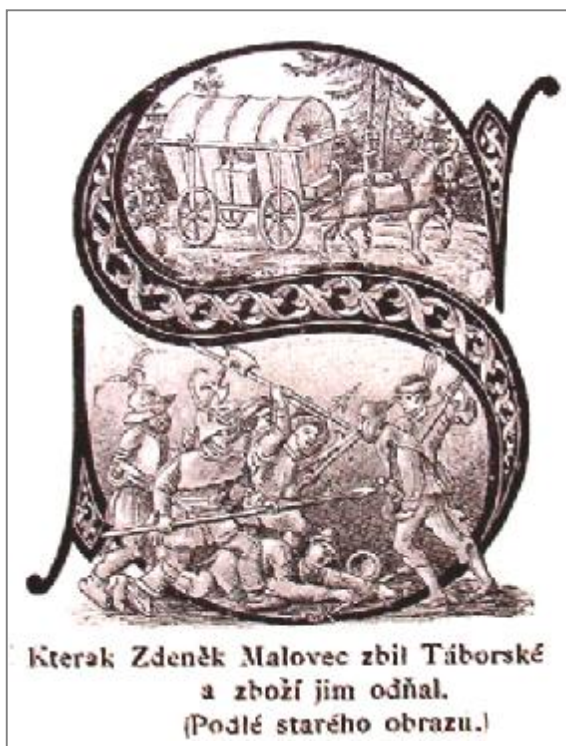
Podobných kousků se mi přihodilo více. Náleželo k mému „povolání“ hledače urozenců v lejtstrech, kus selkové paličatosti, že jsem protivné nehody předřel a nudné výpisky dále opatroval. Doerr a Dobřenský se mi divili, nejvíce když jsem kromě cestovného žádné remunerace od nich nepřijímal. Ale zato jsem uviděl Pernu a Drážďany v Německu, Švýcarsku s Territelem, a Gothardem, severní Itálii, Lausanne, Tyrolsko ... vždy o prázdninách. Nějaký dobrodinec na mne prozradil konsistoři, že často odjíždím, nebo poznali při excerptech matrik budějovických, kdež děkan kanovník Wonesch se o práci dosti zajímal a tak konsistoř se ptala, zda-li své povinnosti řádně konám. Vikář odepsal, že dobře a pan farář Layer že prý s mými cestovačkami souhlasí. Mne takové jednání zabolelo. Kdybych pil, karty hrál, nebo nějaká alotria prováděl ..., to by snad nepátrali. Můj poměr ke konsistoři od té doby zchladl, ničím jsem jí neobtěžoval. Pravda, biskup Říha mne dal najevo několikrát svou přízeň, ba dočista sám od sebe generální dovolenou, abych prý neměl delikt neposlušnosti, když o žádnou nikdy nežádám.

Kvůli matrikám jsem měl dopisování až dost. Nemohl farář zápis v matrice přečísti, hlavně v starších knihách, jednoduše mi knihu poslal poštou. Také z ciziny docházely různé genealogické dotazy a tak jsem se, světe div se, kromě úmyslu stal genealogem. S Doerrem, Dobřenským, Sedláčkem, jsem setrval ve spojení až do jejich smrti. Sedláček obveseloval. Dostanu od něho cito citissimo corresp. list a na něm nakreslil velký vykřičník s otazníkem. Co asi chce? ... Za týden se přizpůsobím do bytu:

„Vy lenochu, já tu odpověď potřebuji hned pro ministra Husárka a vy nic ...“

„A co chcete? Vždyť jsem psal. Nic jsem nedostal, snad jste zapomněl podat ...!“ Dá se profesor do vypisování z mých náčrtků a najednou vyletí:

„Já osel, opravdu lístek místo do schránky jsem strčil do svátečního kabátu. Tu je!“ Ve společnosti zámeckých dam se proměnil August (tak mu říkával prof. Kolář a on jemu Martine) v dvorného společníka. Sršel vtípem, pozorností, mluvě tak vybranou spisovnou němčinou, kterou jsem nikde neslychal, sami Němci ji obdivovali. Každý ho musel mít rád.



Začal jsem psát dějiny Šebířova, Miličína, Volyně, Předslavicka, při tom sestavil rodokmeny Přechů z Čestic, Malovců (část) Kočků či Koců z Dobrše, Kuenburgů, Vratislavů a jiných. Měl jsem štěstí, že na kaplance Milčínské, Vožické, na faře Hoštické, neexistovaly filiální školy, tedy času bylo dost. Mohl jsem prohlédnout archiv Vožický, Táborský a zajížděl k archivním pracem do Prahy, Třeboně aj.

Po dvanáctiletém kaplanování jsem nabyl samostatnosti farou v Hošticích, nejvíce na přání biskupa Říhy a přímluvou A. Doerra u patrona Deyma. Školy jsem měl jen tři třídy v místě, mohl jsem psát a o prázdninách cestovat po světě. Co jsem dostal na honorářích, pohltily cesty a ještě jsem musel přidat dědictví po otci. Nemrzelo mne, neboť mé sestry se dobře provdaly a nic ode mě nechtěly.

Roku 1909 hledal hrabě Eugen Černín kněze za archi-váře do Hradce Jindřichova. Univ. Prof. Dr. Kalousek mu napsal, že jediný schopný kandidát z těchto řad mohl být jen já. Dostal jsem pozvání od hraběte do Hradce k návštěvě, a tu se nejednalo o přijetí – jen o čas, kdy nastoupím. Situace ukazovala na příjmy profesora na střední škole a k tomu deputát. Bylo dlužno požádat biskupa o propuštění z kruhů kněžských, o pensi farářskou. Nový biskup Hůlka všechno ochotně povolil, můj vzácný přítel, vládní rada B. Pavlíček ve Vídni mi vyšlapal pensi za 18 let duchovní správy... a když jsem konsis-

toři ohlásil přechod do Jindřichova Hradce, na 1. X. 1909 biskup děl v sezení konsistoře: „Heleme, ten nám vypálil rybník, já mu nebráním, myslel jsem, že nedostane nic a heleme!“ Sám se mně k tomu při pozdější návštěvě v archivu přiznal a velice ho překvapilo, že pomocí collegae Dr. V. Novotného z Budějovic jsem privátně studoval dějiny z přednášek na universitě. Dr. Zíbrt s doktorem Novotným stále na mě naléhali, abych udělal doktorát philosophie (z dějin), také Dr. Kalousek byl též pro, ale já odmítnul. Asi z lenosti a nenávisti ke všem formalitám.

V archivu ovšem další mé pátračky po matrikách přestaly. A ještě poznámku k nim připojuji ohledně změny příjmení. Konservativní sklon sousedů se jevil i v tom, když rod vymřel na živnosti a přiznal-li se nový hospodář. Často bez ohledu na jeho původ počali ho nazývat a psát podle „gruntu“. Postavil-li kdo nové sídlo, pojmenovali ho Novák, Novotný, také po původu jeho (Domažlický, Chrudimský, Klatovský, Tvrzický apod.). Můj děd vyženil živnost u Máchů. Jeho dědice, mého otce unisono oslovovali i psali Mácha až do jeho smrti, ba i mne ti staří z celého kraje netitulovali jinak, než „Velebníček Máchů z Marcouic.“

Doerr a Dobřenský své výpisky, respektive sbírky věnovali Zemskému museu v Praze – já své z Táborska městskému museu (archivu) v Táboře. Část z Chodska zůstala v materiálech k Dějinám městečka Klenčí, které jsme napsali s přítelem J. Š. Baarem. V Jindřichově Hradci jsem získal přátelství pana hraběte Eugena Černína i jeho dědiců Františka Černína a Eugena Černína mladšího. Za celá léta nepadlo mezi námi jediné hořké slovo. Ano, kdysi přijde excelence pán se psaním z Weisensulzu u Tachova. Kotz von Dobrsch mu píše, aby mě poručil, že mu mám vydat nově sestavený rodokmen Koců, jak mu prozradil farář na Švihově, že jsem jej sestavil, aniž byl o to požádán. „Ten hlupák, přišel by lacino k takové práci, nic mu neposílejte!“ Urozenec když se nafoukne, má moresy břichaté ropuchy, je hluboce přesvědčen, že kde kdo z plebejců mu má a musí gratis sloužit ve všem!

*(Ponecháno bez gramatických úprav, pozn. red.)*

## Dopis archiváře F. Teplého redaktoru R. Krylovi *(sine dato, asi 1942)*

Milý příteli!

Prosím Vás, abyste budoucně vůči mne neužíval tak silného kadidla v samých superlativech. Nepotrpím si na ně, ba mne i bolí. Nemohu za to, mám už takovou „náaturu“. Vždyť jsem nic tak velikého nevykonal – bohoslovecká studia nás k historii tuze nezatačela. Sice kolega Dr. Václav Novotný mi občas po zkouškách svých poslal universitní přednášky, četl jsem je se zájmem a teprve nedávno jsem je dal radovi – historiku.

Kdysi v Miličíně na nás chtěli výpis ze staré matriky a my je měli jen od počátku XVIII. století. Dal jsem se do hledání a našel na půdě při komíně v jisté schránce starší, počínaje rokem 1654. Tato okolnost, jakož i to, že faře scházela Pamětnice a Miličínští o svém starožitném městě nevěděli nic než samé báchorky, hnala mne na pátračky do Prahy, do Musea, k Zíbrtovi, k Dr. Kalouskovi a za několik let napsal jsem Pamětnici, zkrácenou pak vydal tiskem, přičemž ovšem jsem „vydělal“ strašný honorář a také pověst, že umím číst stará lejstra. Baron Doerr přijel, nabízel mi také výdělek. Abych jel do ciziny pátrat po potomcích českých emigrantů ve starých matrikách. Začal jsem s Pirnou v Sasku a dobře pochodil. A už jsem v těch hledáčkách uvíznul. Vrozený sklon k historii mi všude pomáhal – až jsem se stal archivářem. Vědět, co na mne za robotu čeká, co se ještě všechno budu muset učit – nikdy bych do Hradce nebyl šel! Všechno, co jsem vykonal, konal jsem upřímně, a když jsem nevěděl kudy z konopí, jel jsem k panu architektovi Marešovi do Třeboně.

Mánie rodopisná šla mezi Italy, Francouzi a Němci již před 40 léty. Každý chtěl být z urozeného hnízda a jako archivář jsem poznal, že slovo šlechtic se neodvozuje vždycky od – šlechetný. To poznáte také i při nynějším shonu po rodopise. Jen nóbl původ a předky: tak Peyrek si přeje za předky Janovické z Pejreku, ač jeho prachděl slul Pejř, prostý polní pejř. Je dobré takové krotit a říci jim pravdu. Já už Vám v tom pomáhat nemohu – marodím, ani nevycházím, paměť se ztrácí a tak Vaše návštěva ... by Vám nic nepřinesla a mne jen rozčílila, čehož se mám varovati... A také nějaký nástin úloh nového Rodopisného úřadu při ministerstvu ode mne nečekejte. Ví lépe Hadač nebo Dr. Markus.

Když byste mi písemně položil řadu dotazů, seč síly rád písmeně odpovím. A první co bych doporučoval, je: Dopište Ordinariátům, aby profesori seminářů naučili theology číst staré matriky. To půl kněží neumí – nejednou mi poštou matriku pošlou ...

Dejž Vám Pán Bůh všechno dobré! Váš F. Teplý

*Pro Rodopisnou revue připravil Mgr. Alois Sassmann.*

*Ilustrace V. Krále a L. Ferbera jsme přetiskli ze Sedláčkových Hradů a zámků, díl IV., Vysočina táborská, Praha 1885.*